

JÁSZ – KUNSÁGI CSALÁDFÁK

A kunszentmiklósi Szappanos család

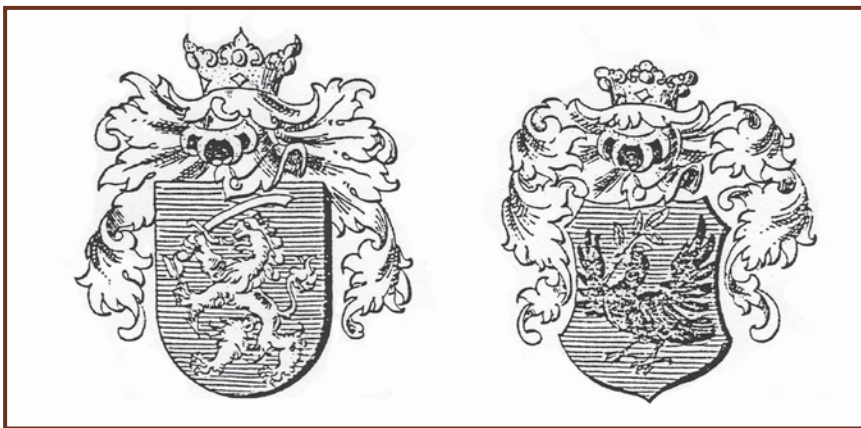
Kunszentmiklóson meghatározó famíliának számít a Szappanos család. Nem csupán létszámát tekintve, de a város életében való aktív részvételük is jelentős. Az adatok szerint legalább 250 évre, de lehet, hogy ennél is mélyebb időre tehető ittlétük.

néhány településén. Felvették a Szappanos nevet, hiszen már Erdélyben is generációk óta szappanfőzéssel foglalkoztak. Ezt a mesterséget a Jászságban is folytatták.

Erdős, egészséges génekkel megáldott család volt, bőséges gyermekáldás kí-

messég felcserélésével a kunszentmiklósi redemptusok büszke társaságához csatlakozhatott a család, akik a város fennállása óta itt éltek. A szappanfőzés a Kiskunság szikes világában általuk is új értelmet nyert. Házasságok révén is a helyi társadalom tagjai lettek. Rokonságba kerültek többek között a Bolyó, Bernáth, Szabó, Dalocsa, Szombati, Tekes, Szórádi, Hajdú, Mészáros stb. családokkal is.

A Szappanosok a város életének szinte minden ágában jelen voltak, és vannak. Iparosok, mezőgazdászok, hivatali dolgozók jelenleg is.

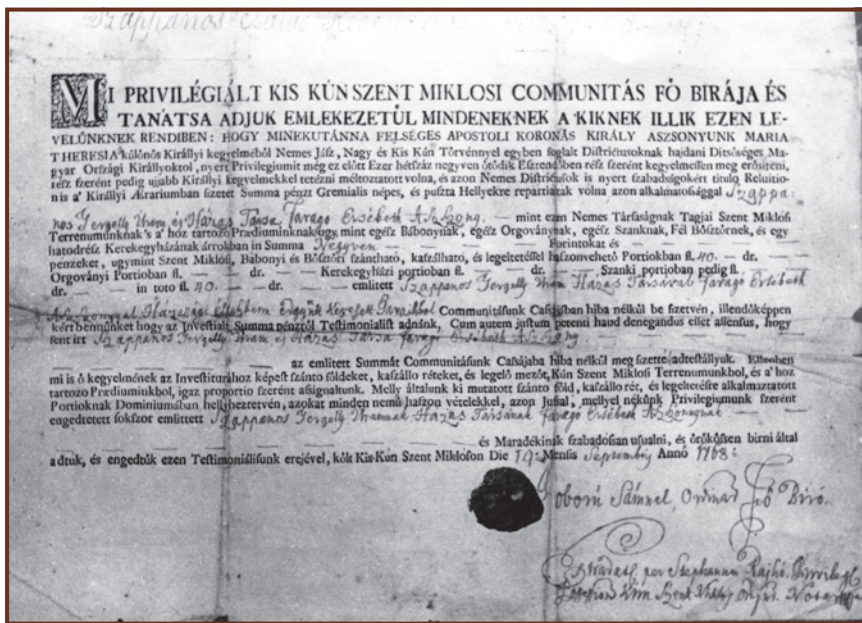
A család mindkét címert a magáénak gondolja

A család történetéről az emlékezteteli és a dokumentumok bizonyosságra mutatja, Erdélyországból indultak, ahol a Thököly családhoz vezetnek a

sérte életüket. Néhány év elteltével a család egyik ága Kecskemétre, a másik Kunszentmiklósról költözött. Így került a kiskunsági Szentmiklósról 1760 tá-

Szappanos Lajos, az I. világháború hősi halottja

A Szappanos család privilegium levele

rokonság szála. A Rákóczi szabadságharcban aktívan kivették a részüket, ezért aztán 1711 után a Habsburg gépezet elől menekülniük kellett. Debrecenben telepedtek le, valamint a Jászság

ján Gergely, aki idevalósi feleségével, Faragó Erzsébettel megalapította a későbbi szerteágazó Szappanos dinasztiát. Privilegiumot 1768-ban nyertek, birtokvásárlással. Így az erdélyi ne-

Az 1848–49-es szabadságharcban több legény önként indult harcba a nemzetörként, és a reguláris hadakban egyaránt. (András, Benjámín, Gábor, Gergely, István, Jónás, Lajos, Mihály, Sándor.) A Szappanosok adták a legtöbb katonát Kossuth Lajos seregébe Kunszentmiklósról.

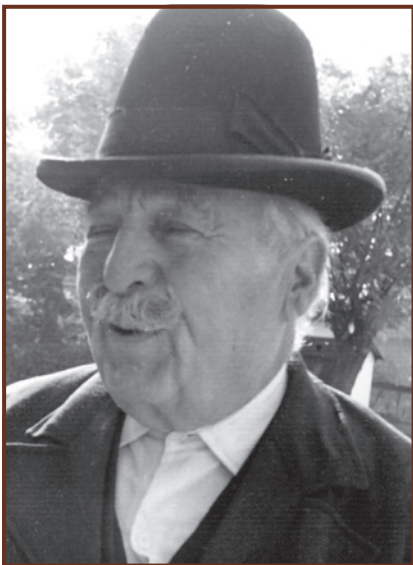
1918-ban a család 10 hősi halottját gyászolta. Lukács mindkét fiát (Lukács, Vince) elveszítette, Gyula Doberdón maradt, a többiek pedig különböző csatatereteken vesztették fiatal életüket. (Bálint, Lajos, József, Sándor stb.) 1918-ban a háború végén kialakult ka-

**Szappanos Lajos,
Bálint édesapja 1939-ben**

otikus politikai helyzetben Kunszentmiklós vezetősége a „kommunista veszély elhárítására” önálló Kiskunsági Köztársaságot kiáltott ki, (eredeti dokumentum a tulajdonomban van) melynek egyik fő szervezője Szappanos Antal volt.

A kiskunsági szabadcsapatok szervezésével egyesülni kívántak a Kratochwill Károly ezredes vezette Székely Hadosztályal, hogy Budapesten rendet teremtsenek. A Kun Béla vezette Ta-

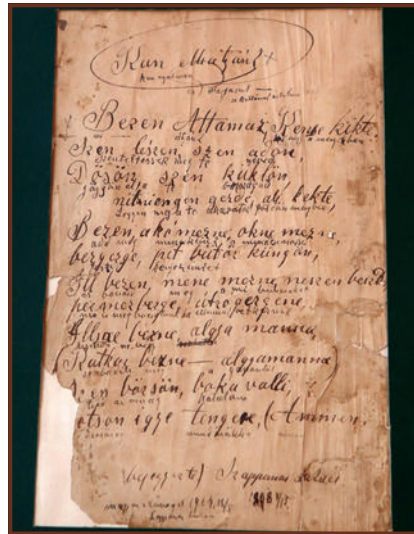
Szappanos Lukács

nácsköztársaság megelőzte ezen tervezett akciót. A Kiskunsági Köztársaság jogilag így nem jött létre.

A II. világháború után a család ismét gázsba borult, 7 férfi tagját veszítette el

a harcokban. (András, Balázs, Ferenc, Imre, László, Vince?) Kunszentmiklós főterén az I. és II. világháború emlékére állított emlékműveken olvashatók a Szappanos család elesett hőseinek nevei. A család egyik híres-neves tagja volt a két világháború között **Lukács** (1886-1973), aki két világháborúban elesett fiát, Lukácsot (†-1943) és Vincét (†-1945) siratta haláláig feleségével, Hajdú Rozáliával együtt.

Lukács a Népművészet Mestere kitüntetést vehette át sokrétű kulturális tevékenységéért. Kitűnő táncudása, remek orgánuma, és szervezőképessége révén lett a város ikonikus alakja.

A Kun Miatyánk 1808-as leirata

Megalakította a Kunszentmiklói Gyöngyösbokréta mozgalmat. A harmincas években táncegyüttesével bejárta Európát, megismertette a szentmiklói kun verbunkot, ezt az időben igen mélyen gyökerező helyi táncemléket. A Gyöngyösbokréta mozgalom egyik legaktívabb társulata volt a szentmiklói, számtalan régi nótát mentettek át a mának.

Szappanos Lukács őseitől örökölte a Kun Miatyánk egy 1808-as leiratát, melynek magyarra fordítását saját kezével írta a sorok alá. Lukács bácsi 1964-ben fordította magyarra a Kun Miatyánkot. A kéziratot Budapestről szereztem be a gyűjteményem bővítése céljából, hogy kiegészíthessem ezzel is a Szappanos dossziét.

Szappanos Lukács 1960-ban a Magyar Rádióban Kispista István riporter kérésére elmondta a Kun Miatyánkot. Ennek hatására egy kaukázusi néprajzkutató nő bejelentkezett, hogy ez az ő ősei által használt nyelv, és ő ezt megérti. A kapcsolat felvétele megtörtént, a

kunok közel-keleti rokonsága és a kiskunsági kunok egymásra találtak.

Lukács 1932-ben nagy fába vágta fejszét. Családja kutatásába kezdett. Ebből ismerhetjük meg a Szappanos Gergely és felesége, Faragó Erzsébet

Családi kép az ezredforduló idejéből

1760-as években elkezdett dinasztia-alapításának az eredményét, a mai kunszentmiklói Szappanos család származását, helyi családokba történő olvadását. Hatalmas, kézzel megrajzolt családfát hozott létre.

Szappanos Lajos juhász 1950-ben

Ezen családfa elvülhetetlen érdemei mellett hiányosságai is szembetűnőek. Hiányoznak a születési és halálozási évek. Az 1932 utáni családi történetet, ha valaki folytatni kívánná, mindenképpen jó alapot kaphat a kezébe Szappanos Lukács kézírata által.

Szappanos Lukács kiemelkedő egyéniségéről önálló cikkben fogok megemlékezni, talán önálló kötetet is érdemelne. *(folytatás a 20. oldalon)*

Szappanos Bálint és felesége, Erzsike

(folytatás a 19. oldalról)

A család mai érdekes tagja **Bálint** (1953-). Nagypapjának két testvére el-esett az I. világháborúban. Édesapjától örökölt tanyán folytatta apja mester-ségét, a hagyományos állattartást. 33 ha legelő, 20 ha szántó biztosítja a ma már csak 200 birka, néhány disznó, és a baromfik ellátását. Közepes birka-tartó gazdának számít Kunszentmik-

lóson. Bálintot azonban nem csak a sziki birkalegeltetésről, gazdálkodásról ismerjük. Ilyen ember sok van a Kunságban. Kiváló hallása és énektudása emelte a messze földön híres kunszent-miklósiak közé. A Szappanos Lukács Népdalkörben, melynek alapító tagja is (1969) és a Kiss József Daloskörben is rendszeresen énekel, de gyakorta vállal egyéni szólóéneklést is. Igen sok

régi nóta szerepel a műsoraikon. Fele-ségével, Szapek Erzsikével nemcsak a házasetben, de a hagyományörzés-ben is nagyszerű társak. Erzsike nem csak énektudásával, de (tapasztalom szerint is) tánc tudásával a város talán legjobb táncosa. Minden fellépésük alkalmával a hagyományos kiskunsági öltözetet viselik.

Bálint és Erzsike lakását rengeteg ser-leg díszíti, melyet művészi produkciói-kért kaptak az elmúlt években. A csa-ládi fotókat is híven őrzik. Az 1880-as évek óta sorakoznak albumjaikban az ősök képmásai és a tevékenységeikről készült pillanatképek. Több száz fotót adtak kölcsön, hogy kinagyítva egyszer a város népének megismerésére példa-adásképpen kiállíthassam.

A Szappanos család virágzik Kun-szentmiklóson. Az élet sok területén találkozhatunk alkotó tevékenységük-kel. Belegondolva, hogy a 20. század két nagy világegése 17 Szappanos kato-nafiút veszejtett el, ilyenformán 17 csa-láddal lett kevesebb városunk. Könnyű kiszámítani, hogy ma hány fővel lenne több a család és a város létszáma.

Székelly Gábor helytörténeti kutató

Az Óballai Falunap kézműves udvara

2018-ban volt az első, hogy itt, a Redemptio-ban írtam az Óballai Falunapról. Idén is megrendezésre került, szám szerint a 16. falunap, ahol, immáron harmadik alkalommal tárta nagyra kapuit az érdeklődő közönség előtt a *Kézműves udvar*.

Különleges nap volt... Különleges az előkészületeiben és a résztvevők összetételében egyaránt.

A kialakult járványhelyzet miatt sokáig kétséges volt, hogy megrendezés-re kerülhet-e. Nem a szervezők miatt, akik az utolsó pillanatig azon voltak, hogy a lehető legjobban sikerüljön minden, a kiadott járvány- és egészségügyi feltételnek maximálisan megfelelvén. A rendezvény szépen, nyugodtan zajlott le, sok látni- és enivalóval. Számos élménnyel lett gazdagabb, aki szeptember 5-én ellátogatott a Tisza mellett fekvő kis faluba, Óballára. A könnyebb kijutást segítették az ingyenes buszjáratok Törökszentmiklósról. Sokan voltak, akik a jó időt kihasználva gyalog zárandokoltak ki az Alatkai út mentén a faluba.

A programok ebben az évben is a falu több helyszínén zajlottak egyidejűleg: az iskola udvara, ahol a színpadot is

*Bak Zoltán, Bán Andrea, Faragó Mária a kézműves udvarban
Fotó: Hrenk Attila*

felállították, az iskola nagyterme, a Fő utca, a buszmegálló, a harangláb és az iskola mögötti tér.

A látni- és hallgatnivalók is mint az oda látogató közönség, változatosak voltak, így mindenki megtalálta a saját ízlésének megfelelőjét. Volt itt minden, mi szem-szájnak és léleknek kellemes: ünnepi Istentisztelet, népzene, néptánc, citeraszó, nótázás, operett dallamok, színelőadás kicsiknek és nagyoknak, koncertek (blues, jazz, rock, pop), vásári mutatványosok, kézműves vásár, főzőverseny, büfé, vattacukor, vásári édesség, kenyérlángos, csülkös babgulyás stb.

Műsorával megtisztelte Óballát Berecz András Kossuth-díjas énekes, mesemondó, előadóművész is.

A Fő út 11. szám alatt, a portánkon volt látható a Kézműves udvar névre elkeresztelt néprajzi látnivalók helyszíne. A hagyományteremtő kezdeményezésként indított program évről-évre népszerűbb lesz. Az elején írtam az idei különlegesebbre sikerült, mint az előzőek.